

Utdanning

Prorektor Berit Rokne

UU

Mars 2010



UNIVERSITETET I BERGEN

Om utdanning

- Strategigruppens arbeid
- Bakteppe
- Utdanningsløp utfordringer
- Hvor står UiB

Strategigruppens arbeid

- Arbeidsform
- Utforming av fornyet plan
- Tidsplan

Utviklingstrekk - utdanning

	2006	2007	2008	2009	Endring 08-09
Avlagte 60- studiepoengsenheter	10 652	10 326	9 855	10 059	204
Studiepoeng/ student*	40,7	42,6	42,0	42,9	1
Studiepoeng/ student**	42,4	43,2	43,4	45,5	2
Utvekslingsstudenter	1 200	1 204	1 208	1 219	11
Kandidattall	2 434	2 512	2 461	2 426	-35
- mastergrad	1 065	1 199	1 142	1 107	-35
- profesjon	337	253	214	220	6
- lavere grad	1 032	1 060	1 105	1 099	-6
Primørsøkere	7 639	7 468	7 383	7 466	83
Nye studenter	4 569	4 358	4 291	4 767	476
Registrerte studenter***	15 083	14 352	13 633	13 275	-358

Bakteppe - yngrebølgen

Utdanningslinja, stortingsmelding fra vår 2009

- **150 000 flere** i aldersgruppen 19 til 30 år i 2020,
 - 20 prosent flere enn i dag
- Hvis ikke flere studieplasser, vil andelen av norske 22-åringer som tar høyere utdanning **falle fra 36 prosent til 29 prosent** i løpet av denne stortingsperioden
- I 2020 kan det bli **mange flere studenter** enn dagens
 - **80 000 i løpet av neste stortingsperiode** om studietilbøyeligheten øker (som tidligere år) (SSB)
 - 40 000 løpet av neste stortingsperiode studietilbøyeligheten er stabil (SSB)



Bakteppe - yngrebølgen

- Fra 150 000 **nye ungdommer** vil ca. 30 000 ta Bachelorgrad, 15 000 Master og 1200 PhD grad pr.år.
- Til sammen vil det være ca. **1 million høyutdannede arbeidskraft** (med gjennomsnittlig produksjon av ca. 30 000 kandidater pr.år over 30-40 år).
- Det betyr nesten $\frac{1}{4}$ **del av befolkningen** vil trenge en konstant oppdatering av sine kunnskaper og utvikle sine kompetanser.
- Vi trenger å bygge et tilstrekkelig **etter- og videreutdannings** tilbud.



- Hva er institusjons handlingsrom for å møte yngrebølgen ?

Strategiske satsinger ved UiB framover – universitetets handlingsrom



Handlingsrom for kvalitet

Februar 2010

Rapport fra arbeidsgruppe
som har vurdert handlingsrommet
i universitetets og høyskolesektoren

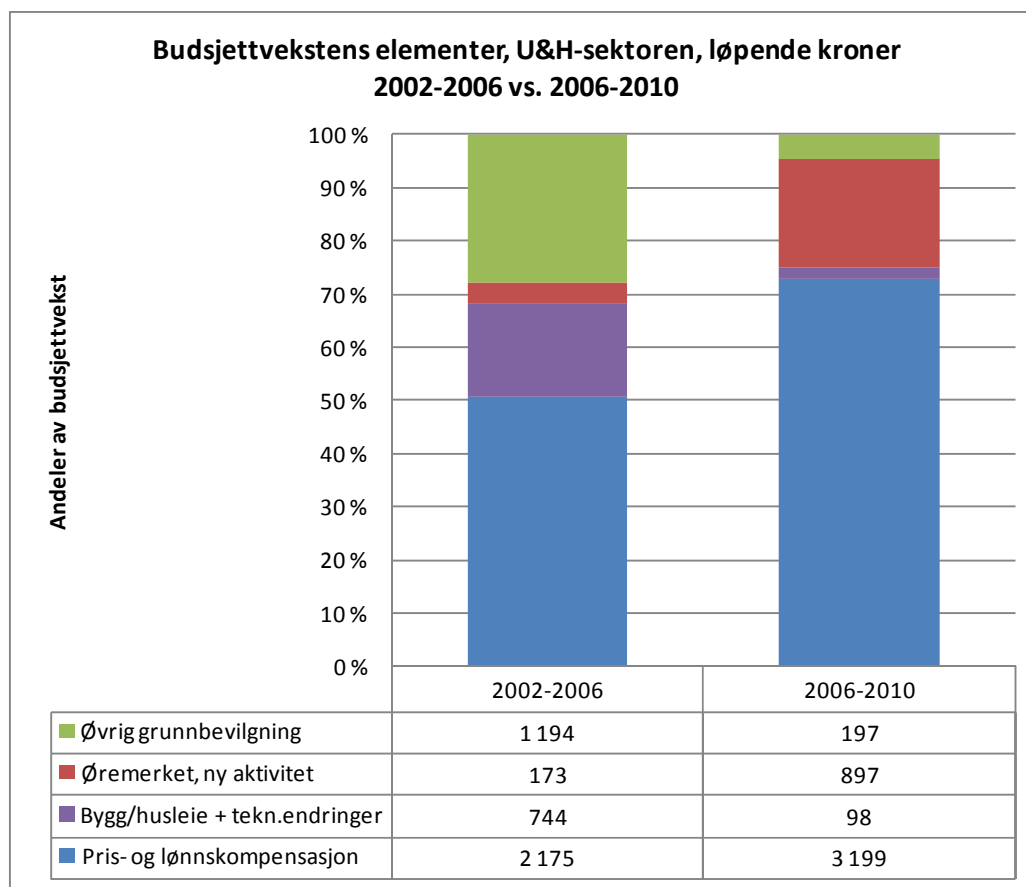


Strategiske satsinger ved UiB framover

- Bakteppe
 - Universitetets handlingsrom
 - Handlingsrom for kvalitet – rapport 2010
 - Bevilgninger til universitet, statlige og private høyskoler har økt med 3.2 milliarder kroner (16%) fra 2003 til og med inneværende år
 - MEN...Sterk reduksjon i frie midler fra 2006-10

Handlingsrom for kvalitet

Rapport 2010



Handlingsrom-rapporten studieplasser

Ved etablering av et større antall nye studieplasser, må disse fullfinansieres de to første årene. I tillegg må departementet og institusjonene gå gjennom kostnadssatsene for studieplassene og nivået på finansieringen for å opprettholde dagens utdanningskapasitet. Dette er påkrevet for å sikre kvaliteten i den forskningsbaserte utdanningen.

Handlingsrom-rapporten

- ***Arbeidsgruppens anbefaling***

- Arbeidsgruppen er bekymret over omfanget av merproduksjon på marginalinntekt fordi studieplasskapasiteten er brukt opp og etablering av nye plasser vil kreve store investeringer. Dette setter både antall studieplasser og studiekvaliteten under press. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at departementet i samråd med institusjonene vurderer hvordan en kan gjenopprette balansen mellom antall fullfinansierte studieplasser i grunnbevilgningen og det faktiske studenttallet på institusjonene. Dette er nødvendig for å opprettholde og også øke antall studieplasser i de nærmeste årene.
- Etablering av flere tusen nye studieplasser vil sterkt begrense det økonomiske handlingsrommet. Arbeidsgruppen ber Kunnskapsdepartementet finansiere 100 % de første to årene ved oppretting av et stort antall studieplasser. Dersom pengene trekkes ut igjen når resultateffekten kommer etter to år, vil dette være mulig innenfor dagens modell.

Handlingsrom-rapporten

- ***Sammenfattende anbefalinger for å styrke det økonomiske handlingsrommet***
 - Med bakgrunn i et klart behov for de studieplassene som finnes i dag, og et antatt behov for flere nye studieplasser fremover, vil gruppen anbefale at Kunnskapsdepartementet i samråd med institusjonene vurderer hvordan finansiering av avlagte studiepoeng utover måltall skal utformes for å opprettholde dagens utdanningskapasitet. Ved behov for større økninger av nye studieplasser må finansieringen dekke de økte kostnadene som institusjonene får.

Antall basisfinansierte studieplasser og antall registrerte årsenheter ved UiB (2009)

	JD	MN	MF	PS	HF	SV	Andre	SUM
Antall basisfinansierte studieplasser	1149	1107	1085	685	1851	1523	350	7751
Antall registrerte årsenheter	1583,7	1439,3	1640,7	1122,9	2023,7	1868,5	379,8	10059
Antall ekstra årsenheter	434,7	332,3	555,7	437,9	172,7	345,5	29,8	2308

Antall ekstra årsenheter og antall ekstra studenter ved UiB (2009)

	JD	MN	MO	PS	HF	SV	Andre	SUM
Antall ekstra årsenheter	434,7	332,3	555,7	437,9	172,7	345,5	29,8	2308
Årlige studiepoeng pr student	46,8	38,9	58,9	41,8	36,8	40,7	48,1	42,7
Antall ekstra studenter	557	513	566	629	282	509	37	3243

Resultatinntekter og manglende basisfinansiering for ekstra studenter ved UiB (2009)

<i>(Tall i 1000 000)</i>	JD	MN	MO	PS	HF	SV	Andre	SUM
Resultatinntekter med dagens studenttall	59,5	69,2	167,7	56,4	79,3	68,2	19,7	520,0
Resultatinntekter med studenttall lik antall studieplasser	44,8	52,1	121,0	42,5	69,1	53,6	11,5	394,5
Resultatinntekter for ekstra studenter	11,6	17,1	46,7	17	10,2	14,6	8,2	125,4
Manglende basisfinansiering for ekstra studenter	17,4	26,7	70,1	25,5	15,3	21,9	12,3	189,2

Mulige kostnadsbesparelser

- Færre time- og hjelpelærere
- Mindre sensur og eksamensvirksomhet
- Mindre bruk av seminarrom, auditorier og annen infrastruktur
- Avhengig av grad av stordriftsfordeler, kapasitetsutnytting og om kostnader er reversible

Mulige kvalitetsøkninger og alternative inntekter

- Mindre samlet tid til undervisning og veiledning av studenter
- Mer oppfølging av hver enkelt student
- Mer tid til forskning og stipendiatveiledning
- Mer publisering
- Mer ekstern forskningsfinansiering
- Bedre gjennomføring av PhD-kandidatene
- Mer uttelling på forskningskomponenten i finansieringsmodellen

To parallelle strategier

1. **Utvikle bedre balanse mellom antall basisfinansierte studieplasser og antall studenter**

- Arbeide for basisfinansiering av flere studieplasser *og/eller*
- Gradvis tilpasning av årlige opptak av nye studenter

2. **Arbeide for økt antall fullfinansierte studieplasser**

- Grunnlag for basisfinansiering av nåværende "ekstra" studenter *og eventuelt (i neste omgang)*
- Økning utover nåværende samlet studentantall

Prosess, tiltak og framdriftsplan

1. Avtalt møte med KD sammen med UiO og NTNU
2. Vurdere på nytt mulige økninger i antall studieplasser
 - Avhengig av KDs signaler i møtet
 - Forutsatt fullfinansiering
 - Eventuelt innenfor rammen av nåværende antall ekstra studenter
3. Utarbeide plan for tilpasning av opptakstall
 - Avhengig av (økning i) antall studieplasser
 - Analysere mulige kostnadsbesparinger, kvalitetsøkninger og alternativinntekter
 - I 2010: Redusere overbookingen
 - Fra og med 2011: Vurdere flerårig plan for endring i opptakstall

- Kvalitet i utdanning



«Kvalitetsarbeid i rekruttering til alumnus»

– en skjematisk oversikt over kvalitetsarbeidet sentrert om studenten

Rekruttering

Strategi- og handlingsplanar - årlig i UU og UST
Evaluering av rekrutteringen - årlig i UU og UST
Revisjon av handlingsplaner årlig i UU og UST
Veiledning

Opptak

Opptaksrammer – årlig i UST
Rapportering og evaluering av opptak av norske og utenlandske studenter – årlig i UU og UST
Reviderte opptaksrammene

Mottak (sentralt)

Plan for mottak – årlig UU, UST
Evaluering av mottak – årlig UU, UST
Revisjon av mottak – årlig UU, UST

UNDERVISNING

Studieprogram

Studieplan og emneomtaler
Opplegg for studentutveksling
Utdanningsplan
Gjennomføring av undervisning
Vurdering
Evaluering og fagutvikling
Revisjon av planer og opplegg
Veiledning

Evaluering av/ved:

- Emne i studieprogram
- Studieprogram
- Programsensor
- Ekstern sensor

Rapportere og følge opp:

- Utdanningsmelding

Rammeverk

Univ og høyskoleloven
Forskrift om grader, yrke...
Krav til mastergrad
Forskrift 08.09.05 fra dept
Forskrift 21.01.06 NOKUT
Forskrift 10.04.06 om godkjenning av utdanning...
Kvalitetshandboka

Læringsmiljøet

LMU
Studentbarometeret, hvert 2. år
Karrieresenteret
SIB inkl TOMAS
Fagkritisk dag

Levetidsmidler og støttetilbud

PEK
UPED-tenester
Brukerstøtte for studentene
Bibliotek (inkl. IKT-kompetanse)
MI Side - Studentportalen

Resultat

Kvalitetssikring av data for:

- Eksamen
- Oppnådde grader
- Vitnemål – Internasjonale-, nasjonale- og UIB-krav

Veiledning

Etter- og videreutdanning

Kandidatundersøkelser
Alumnustiltak (under utvikling)

Forkortelser

UST: Universitetsstyret
UU: Utdanningsutvalget
LMU: Læringsmiljøutvalget

SIB: Studentensamskipnaden i Bergen
TOMAS: om «Trivsel Og Mestring Av Studiene»
PEK: Prosjekt for evaluering og kvalitetsutvikling
UPED-tjenester: Universitetspedagogiske tjenester



Utfordringer

- Internasjonalisering
 - Engelsk språklige tilbud
 - Utveksling stabilt, men nedgang i 15% på utenlandske studenter inn
- Breddeuniversitet
 - Reduksjon eller økning i studietilbud ?
- Læringsmiljø
 - studentbarometer viser at 89% trives godt og vil anbefale UiB til andre)
- Rekruttering
 - i snitt 2,2 primærsøkere pr studieplass
- Studentmedvirkning

Utfordringer forts

- Synliggjøring av studiemuligheter
- Tydeliggjøring av kompetanse
 - Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk
- Innhold i utdanningene
 - Danning i utdanning
- Tverrfaglighet
- Likestilling/antidiskriminering
 - Flere jenter til realfag
- Frafall/studiemobilitet
- Forskningsbasert utdanning
-

Hvorfor danning i utdanning ?

- Vi lever i et samfunn hvor vitenskapsbasert kunnskap blir stadig mer påkrevende, samtidig som smal disiplinbasert kunnskap blir stadig mindre tilstrekkelig og samfunnsutfordringene mer *komplekse* og *globale* i sin karakter. Summen av disiplinbasert spisskompetanse og spisst fokuserte eller lokaliserte tiltak synes utilstrekkelig for å håndtere disse utfordringene. Utilstrekkeligheten består både i mangelen av tverrfaglig kunnskap og forståelse og tverrsektoriell samhandling, og i den iboende uforutsigbarheten som oppstår når et stort antall fenomener samvirker på komplekst vis, over store avstander og på tvers av konvensjonelle skiller mellom “natur” og “kultur”.

Hvorfor danning i utdanning ?

- Dannelsesutvalget mener at denne situasjonen stiller *høyere* snarere enn lavere krav til dannelsesperspektiver i forskerutdanningen: Det er rimelig å tro at våre studenter i sitt senere yrkesliv vil møte økende krav til å forstå og samhandle med andre fagfelt, på tvers av tradisjonelle disiplingrenser. Dette innebærer at de vil trenge en godt utviklet evne til å sette sin egen fagtradisjon i kontekst, og forstå og kunne kommunisere fagenes styrker og begrensninger både overfor andre fagfolk, brukere, beslutningstakere og offentlige rom.

Forskningskvalitet og studiekvalitet

- Forskning i utdanningen – forskningsbasert utdanning
- Lov om universiteter og høyskoler:
Universiteter og høyskoler skal tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap
- Utdanningens forskningsbasis – den viktigste forutsetningen for kvalitet i høyere utdanning
- Samspill mellom forskning og utdanning - viktig for kvaliteten i både utdanningen og forskningen



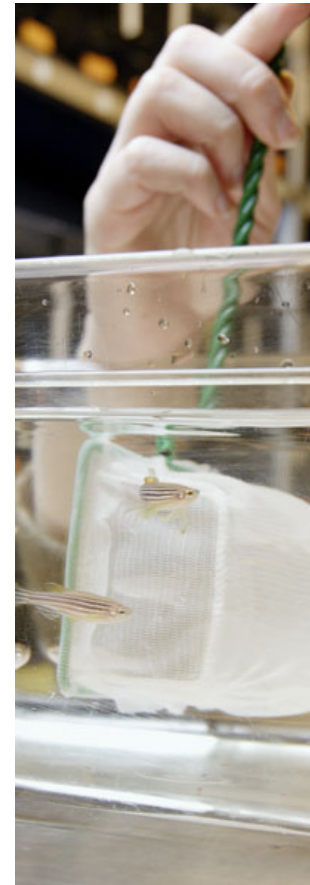
Forskningsbasert utdanning – ulike syn

1. Studenter undervises av forskere i forskernes egne forskningsområder
2. Studentene undervises av forskere men ikke nødvendigvis i forskernes egne forskningsområder
3. Studentene undervises på en institusjon hvor der foregår forskning
4. Kursinnholdet bygger helt eller delvis på materiale som bygger på forskning
5. Forskerne underviser ikke direkte men har ansvar for koordinering og tilsyn av undervisningen

(Kim 2002)

Forskningsbasert undervisning ved et forskningsuniversitet

- Undervisningen er knyttet til lærerens egen pågående forskning
- Studentene selv bruker vitenskapelig metode – i forskningssamarbeid med eller under veiledning av forskningsaktive lærere
- Akkurat som god undervisning er basert på ny forskning, er gode studenter en forutsetning for fornyelse av forskningen



Undervisning ved forskningsuniversiteter: Studiene og studentene er integrert i forskningsmiljøer

- *Førstesemesterstudiet*: Innføring i vitenskapelige tenkemåter og vitenskapelige arbeidsmåter
- *Bachelorstudier*: Møte med aktive og ledende forskere i undervisning og veiledning
- *Masterstudier*: Økende involvering i fagmiljøers forskning, særlig gjennom arbeid med masteroppgave
- *Doktorgradsstudier*: Full integrasjon i forskningsmiljøer, gjennom egen forskning
- **Samlede studieløp**: Utformet og organisert av universitetets egne fagmiljøer, basert på en gjennomgående forskningskultur i alle miljøene

